

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 25. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890599979968/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Frodes Hoi ved Værebros, hver en trødkvinde »omskabte sig til en Havkoe og sin Søn til en Havkalv og gik da og græssede ved Værebros» (Thiele¹ I 20). Brix AP II 312 formoder imidlertid, at havkvæget har sin forudsætning i Carsten Hauchs litterære og filosofiske satire Phantasienes Magt i Contrasterne (1816), men her græsser søkøer og havfruer dog kun på havbunden. – 27 *grøn Krands*] sm. eliepigen hos Thiele¹ I 109: »en grønkledt Pige med Siv flættede over Hovedet [kom] fra den nære Mose.« – 36 *Græfter*] diger, jordvælde.

40.1 *politisk*] snedigt, sfigtig. – 36 *dæu*] ledte kvæget afsted (ved hjælp af råb, piak o.l.).

Prindsessen paa Ærten

Prindsessen paa Ærten blev trykt første gang i EB 1-35, der udkom 8.5.1835.

Om eventyrets tilblivelse se ovl. u. *Fynøiet* (s. 19f).

Ligesom i tilfældet med de to første eventyr i hæftet hævder A, at *Prindsessen paa Ærten* er en gendigtning af et af barndømmens fynske folkeeventyr (I 20; VI 4), og da han ellers er særlig om om at fremtæve sine originale eventyr, må hans ord stå til troende. Alligevel er eventyret et af A.s mest problematiske og omdiskuterede, fordi det ikke kendes i dansk folketradition. Georg Christensen 169 fremhæver imidlertid, at det kan være et udehøllandsk eventyr, som den belæste fader har fortalt, og at det ville være for meget at forlange, at barnet skulle have haft nogen klar forståelse af forskellen på de eventyr, faderen fortalte ham, og dem, han hørte hos de gamle koner.

Men skønt motivet med sengeprøven foruden i en række syd- og østeuropæiske samt orientalske folkeeventyr også kendes i flere varianter i svensk tradition fra før A, er pointen en anden. I samtlige svenske versioner er der tale om et bedrageri, idet helten/heltinden har en hjælper(ske), som reber, hvad der skal svares om morgenen, ligesom det snarere drejer sig om nøjsomhed, flid og sparsommelighed end om sårthed, når der spørges efter prinsessens kvaliteter. Hertil kommer yderligere en mærkværdighed, idet *Prindsessen paa Ærten* mindre virker som et eventyr end som en anekdote, en episode af en større sammenhæng, hvad der måske er baggrunden for at Brix 183 nok hævder, at A har hørt eventyret som barn, men samtidig også udpeger en litterær kilde: Tiecks *Der gestiefelte Kater* (1797). Denne teori modificeres betydeligt i Brix og Jensen I 391, hvor det med henvisning

til Georg Christensen konkluderes, at det svenske folkeeventyr må have været i folkemunde på Fyn i en nærstående form.

Alle disse teorier kompliceres dog af en udtalelse af A selv til Jonas Collin i et brev 26.7.1844 foranlediget af hans besøg hos Jacob Grimm i Berlin, idet denne paradoksalt nok og til A.s ærgrelse overhovedet ikke kendte den allerede da berømte danske digter. A finder det manglende kendskab »maragtigt [...] da han i sin nye Samling af ægte Folke-Eventyr, skal have optaget eet af mine originale, rigtig nok i den Tro at det tilhørte kun de Danske« (BJC I 247). Eventyret, der er tale om, er Die Erbsenprobe, som Wilhelm Grimm efter sønnen Hermanns mundtlige fortælling havde optaget som nr. 182 i 5. udg. af *Kinder- und Hausmärchen* (1843). I næste udgave (1850) blev det iøvrigt fjernet, »weil sie wahrscheinlich aus Andersens Märchen »Prindsessen paa Ærten« stammte« (Johannes Bolte und Georg Polivka: *Anmerkungen zu den Kinder- u. Hausmärchen der Brüder Grimm*. III. Leipzig 1918. 331). Spørgsmålet er så, hvorledes A.s brug af ordet original skal forstås:

41.1 *Der var engang*] folkeeventyrets indledningsformel. – *en Prinds*] i ovennævnte stemme med folkeeventyret er helt og helende anonyme. – **2 rigtig**] ægtefødt; jvf. også *virkelig* i lin. 9.

42.11 *Ærten ... at see*] alm. slutning på folkesagn, se fx. Thiele I 4 og 6, hvor der fortælles om et drikkehorn og en hjort, der begge er at se på Kunstammeret. Rubow 38 mener imidlertid, at slutningen er inspireret af Clemens Brentanos *Geschichte vom braven Kasperl und der schönen Annerl* (1817): »Die Schürze der schönen Annerl, in welche ihr der Kopf des Jägers Jürge bei seiner Enthauptung gebissen, ist auf der herzoglichen Kunstammer bewahrt worden« (Werke. II. München 1963. 606). – *Kunstammer*] museum med diverse kunstgenstande, mønter, oldsager og andre rariteter; Det kongelige danske Kunstammer lå indtil 1821 i det daværende Kongelige Biblioteks bygning, nu Rigsarkivet, ved Christiansborg Slot i Kbh. og rummede en broget samling genstande, der siden hovedsagelig er indgået i Nationalmuseets samlinger.

Den lille Idas Blomster

Den lille Idas Blomster blev første gang trykt i EB 1-35, der udkom 8.5.1835.

Omsend vi ikke umiddelbart har flere oplysninger angående even-